

О КЊИЗИ "НОМО POLITICUS" ДЕЈАНА ДЕСПИЋА

Колега Дејан Деспић је 5 година старији од мене али ми смо у блиском, пријатељском контакту више од 50 година и, наравно, да сам сведок да он никада није припадао ниједној партији и да је био изван политике. Међутим, у последњој деценији прошлога века, ситуација се битно изменила, тј. погоршала, па су се људи (укључујући и њега а и мене), хтели-не хтели окренули политици, у покушају да нађу спас од катаклизме. Он је врло доследно, аргументовано и храбро износио своје ставове и убеђења на разним скуповима у САНУ, Удружењу композитора, на Видовданском сабору а нарочито у многобројним интервјуима и чланцима, који су аутентично и драгоцено сведочење о патњама кроз које смо пролазили, као и критика тадашњег режима "великог Војда" и његових институција, који су нас у такво стање довели. Али такође, ту су и врло мудри и рационални предлози за решавање трагичног стања у које смо били увучени.

Као пример те његове делатности навео бих један његов став у излагању на Комисији САНУ, 1990. на тему "Србија и Југославија":

"Генијалне" замисли о колективизацији, национализацији, индустријализацији, вештачком стварању радничке класе - грађана у опанцима, друштвеној својини, самоуправљању, удруживању рада и чему још све не, донеле су у пракси: напуштена и остарела села, зараслих њива и опустелих пашњака, а на другој страни - лошу и неконкурентну индустрију, пренасељене градове и у њима неприлагођене становнике, свакојако угрожену животну средину, општи нерад и неодговорност, пљачку и неморал, саможивост и безобзирно уништавање свих вредности... Да се о културним и духовним последицама свега тога и не говори, јер је то цела засебна тема, која води само још црњим закључцима!

Нешто слично сам и ја радио а касније и описао у својој трећој књизи ТАКО ЈЕ ТО БИЛО 3, на чијој промоцији (2002.) су учествовали и Дејан Деспић и Љуба Симовић. Узгред, да напоменем, да је Мира Марковић објавила књигу под насловом, који је у ствари, парафраза на тај мој наслов:

Мој: ТАКО ЈЕ ТО БИЛО - а њен одговор: (Не, него) БИЛО ЈЕ ТО ОВАКО. Нисам читао ту књигу. Хвала лепо!

Овде је прилика да обавестим присутне (који не знају), да је и Љуба Симовић објавио свој ратни дневник о НАТО-бомбардовању - 24. март - 15. јуни, 1999. - под насловом ГУСКЕ У МАГЛИ.

Колега Деспић је, не само наш најплоднији композитор него је и аутор великог броја драгоцених стручних, музичких књига и уџбеника, које се сигурно читају и користе не само у Србији него, верујем, и широм некадашње Југославије, а можда и шире. А књига која је пред нама има само повремене везе са музиком али она је начелно, рекао бих, "уџбеник савести и моралности", упућен најширем кругу али пре свега властодршцима, који су 90-их година, својим одлукама против моћног света али и против "домаћих издајника и страних плаћеника", упропаштавали нашу земљу и суновратили је на само дно егзистенције, што је кулминирало злочиначким НАТО-бомбардовањем 1999, а које су они изазвали! А када је потписана, у ствари, капитулација - у нашој пропаганди је то проглашено за ПОБЕДУ !!! Деспић указује на то.

Такође, у више махова у књизи, био је критичан према рок-концертима и ђускању по мостовима и трговима, током бомбардовања, а који су се дешавали паралелно са бројним жртвама и рушењем мостова, фабрика и болница... дакле, уместо жалости и саучешћа - весеље, циркус, прослава - а све у инат НАТО-у!

Наравно, да је то иритирало западне моћнике али је зато као последицу имало не престанак, него појачање агресије!

Ту је и врло важно Деспићево упозорење да "свет сасвим лепо може без нас, али ми без њега не можемо, и нећемо."

Такође, треба истаћи Деспићев врло изричит и доследан став и однос према националности: иако је он по родословима оба родитеља - 100% Србин, он себе, пре свега, сматра *човеком* па тек онда Србином. У својим текстовима он је више пута истицао, да су за њега битни пре свега људски квалитети - савест, поштење, искреност, вредноћа, самокритичност, професионалност... - без обзира на припадност нацији или вери. У том смислу подржавам и његов став, да је све што се (лоше) дешава у свету а и код нас - у ствари, дело моћних појединаца, односно њихових наредбодаваца а да су изјаве и теорије о *геноцидним народима* - крајње бесмислене и несувисле а оне су се током 90-их управо приписивале српском народу. Деспић врло разложно доказује да је један народ, у

ствари, скуп појединаца, од којих сваки има своје, дакле, индивидуалне и различите моралне карактеристике, те да једна тако крајње негативна особина не може да се припише целом народу него само његовим властодршцима и војсковођама, који доносе кључне ратне (геноцидне) одлуке и наредбе.

Посебно је занимљив и поучан дневник о НАТО бомбардовању у коме Деспић врло аргументовано жигуше обе стране. Као прво - рушење чисто цивилних објеката, као што су болнице, школе, фабрике, мостови, уз - наравно - и велики број цивилних жртава, не само да је анти-хуман, него је управо злочиначки гест! Са друге стране, изазивачки рок-концерти и весеља на трговима и мостовима у *инат НАТО-у*, и поред очигледних људских жртава из сопственог народа, били су колико бесмислени, толико и аморални. Такође и констатација - после рушења зграде РТС у Абердаревој - да то, у ствари, и није био *цивилни објекат* - будући да се савремени ратови, по Деспићу, воде пре свега информативним манипулацијама, па тек онда бомбама и оружјем - што је свакако тачно.

Наравно, у РАТНОМ ДНЕВНИКУ је објаснио и доказао да је *злочиначко бомбардовање* изазвано, у ствари, погрешном Милошевићевом политиком.

А када се десио културни скандал у Неготину (1996.), и када је беседнику на Мокрањчевим данима - Љубомиру Симовићу - ускраћено гостопримство, Деспић се солидарисао са својим колегом, и не само да је напустио Неготин него је и дао оставку на чланство у организационом одбору фестивала, уз одговарајуће писмо министарки Нади Поповић-Перишић. Тиме је управо дао лични пример адекватног понашања, које је руковођено савешћу и моралношћу, а које се у књизи препоручује.

Уопште, желео бих да кажем да се апсолутно слажем са свим његовим ставовима изнетим у овој књизи и, што се каже - потписујем све што је рекао, али уз напомену да су његове формулације потпуније и прецизније од мојих, просто бих рекао, да су *идеалне!*

Нарочито је дирљива - рекао бих: *очинска* - Деспићева подршка студентима '92-е и '96-е и уопште младој генерацији, која је наша будућност.

На Филолошком факултету, 1992. своје обраћање студентима у штрајку, овако је започео: *"Дивно је, и волим вас што сте овако упорни и усправни! Што сте овако нежно упорни и овако цивилизовано усправни"*.

А обраћајући им се на платоу испред Филозофског факултета (поред "бронзаног великана" - Његоша), новембра '96-е, срдечно их је похвалио и охрабрио да истрају у својим храбрим, доследним али и духовитим протестима, који буде летаргичне грађане. Ово је почетак његовог текста:

Овај свет остаје вама, вашим младим или будућим породицама и потомцима. Ви ћете живети у двадесет првом веку, и ако желите да вам тај живот буде бољи, лепши и срећнији од садашњег, не дозволите да ваш корак у тај век диктирају они који су нас већ многим својим корацима, а нарочито непоштовањем људске слободе и слободно изражене воље, вратили у тмину неких давних векова.

Наравно, у другим текстовима, указао је на трагични, масовни егзодус наше младе интелигенције у Канаду, Америку, Немачку, Француску, Аустралију ... а такође и на белу кугу, који заједно, озбиљно прете да Срби нестану као народ.

На крају бих желео да истакнем Деспићев изузетно леп и прецизан стил изражавања али и својеврсну духовитост, коју постиже употребом заграда (чак и у оквиру само једне речи!), италика (тј. курзива) и наводних знакова.

Сагласно са свиме што сам већ рекао, најтоплије препоручујем ову књигу, која је збиља *за незаборав*, као што је првобитни њен наслов и био.

Рајко Максимовић